

נד.

האמור לעיל שייך במיוחד לתקופתנו זו – שהתקוה והאני מאמין בכל יום שיבוא היא ביתר שאת וביתר עז, ועד שנראה במוחש הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

המצוה שיש לה סגולה מיוחדת לקרב את הגאולה, היא, מצות הצדקה – „גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה”¹.

ומזה מובן שיש להוסיף עוד יותר במצות הצדקה, ומה טוב שההוספה בצדקה תהי' תיכף ומיד, כדי שגם הגאולה (שבאה ע"י מצות הצדקה) תבוא תיכף ומיד.

ובפרט שכיון ש„אין גו' אתנו יודע עד מה”², הרי יתכן שהדבר היחיד שחסר להבאת הגאולה אינו אלא נתינת מטבעות אחדות לצדקה!...

ובלשון הרמב"ם³ – פס"ד להלכה – „צריך כל אדם שיראה עצמו . . . וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב . . . עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה”, היינו, שפעולתו של יהודי אחד, מבוגר או ילד, שנותן פרוטה אחת לצדקה, גורמת לו ולכל העולם „תשועה והצלה” דגאולה האמיתית והשלימה. (משיחת נר א' דחנוכה תשנ"ב – במעמד „פרסומי ניסא” עולמי)

(1) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ו.

(2) תהלים עד, ט.

(3) ה"ל' תשובה פ"ג ה"ד.

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וישב

חנוכה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק א

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק”

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושלוש לבריאה

מאה ועשרים שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שנת הקהל

וישב

נסים וואָס דער אויבערשטער טוט מיט אונז, וויסנדיק אַז דערמיט איז פאַרבונדן די גאולה האמיתית והשלימה!

(משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת תשנ"ב)

דובר פעמים רבות לאחרונה ובפרט בזמן האחרון, כי ע"פ כל הסימנים, דורנו הוא הדור האחרון של הגלות, ובמילא הדור הראשון של הגאולה, שהרי כבר סיימו את כל עניני העבודה וכבר עומדים מוכנים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ומיד ממש.

. . . ע"פ המדובר לעיל (וכמה פעמים), שלפי כל הסימנים, כבר סיימו את כל הבירורים, הרי מובן מדוע מצויים אנו כבר בזמן הגאולה.

ועוד והוא העיקר: ההכרה וההודאה ונתינת השבח לה' על הניסים שהוא עושה, נוסף על היותם ענין של הכרת טובה – ה"ז נוגע גם לביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, כפי שהגמרא אומרת¹: „ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח . . אמרה מדת הדין לפני הקב"ה . . חזקי' שעשית לו כל הנסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו²) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

עפ"ז מובן בעניננו, שפרסומי ניסא של הניסים שעושה הקב"ה בזמננו – הרי זה נוגע להבאת הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ומזה מתקבלת הוראה עיקרית:

מאחר שכבר עומדים לאחרי כל הענינים, והגאולה עדיין לא באה – דבר נכון ביותר הוא לעסוק בענין של „פרסומי ניסא", לפרסם אצל עצמו ואצל הזולת, ובכל מקום ומקום – את הניסים שהקב"ה עושה עמנו, מתוך ידיעה שבזה קשורה הגאולה האמיתית והשלימה!

להופיע פניות עצמיות, וכדי שהעבודה תהיה נקיה, ללא פניות, צריך להיות הדבר על-ידי עבודה פשוטה בענינים פשוטים דוקא.

כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: „הפשיטות של אנשים פשוטים מתקשרת עם פשיטות העצמות"⁷, וכך גם בעניננו: פשיטות העבודה בענינים פשוטים, מתקשרת בפשיטות העצמות.

וזהו מעלת הקבלת-עול, שבגללה נקראים בני-ישראל בשם „צבאות הוי"ו"⁸ כי ענינו של חייל הוא: קבלת-עול.

– זה פירושו של „וישב יעקב בארץ מגורי אביו": כדי שאדם יגיע ל"אביו", כלומר – לידי כך שכל עבודתו תהיה רק לאביו שבשמים, הרי זה רק באמצעות „ארץ מגורי", עבודה פשוטה, ללא התחכמויות, ואז נעלמות הפניות והוא מתקשר עם אביו.

וזה ההוראה מיעקב אבינו: יעקב עסק בעבודת ה"ברורים", הלך לחרן ועבד בצאן לבן, ועמל קשות, כאמור: „ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדר שנתי מעיני"⁹, ונוסף ליגיעה, היה גם צער הגוף.

והרי מכאן מוכיח אדמו"ר הזקן¹⁰, שאף כי אין לאדם שום זכות על גופו להכותו ולענותו, משום שאין הגוף רכושו של האדם אלא של הקב"ה, הרי „לצורך" (כלומר, בשביל כסף, שמשמעותו ברוחניות היא: עבודת הברורים) – מותר.

למרות שיעקב יכול היה לטעון: למה עלי ללכת לחרן? נכון, אמנם, כי יעקב ועשו לא יכלו להיות ביחד, אך אם משום כך היה

א. בקשר לפסוק: „וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" מפרש המגיד ממזריטש¹: „וישב יעקב" – יעקב קבע מושב „בארץ" – בארציות. מדוע עשה זאת? כדי ללקט – „מגורי" (מלשון אוגר קיץ²) – את ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים הגשמיים ולהעלותם אל „אביו" שבשמים.

– אף שה"ישיבה" וההתעכבות בארץ מהווה ירידה, אין זו אלא זמנית, ורק על-ידי-כך אפשר להגיע לתוספת ועליה.

וזה הכוונה בהמשך הכתוב: „בארץ כנען". כנען הוא מלשון מסחר, כמו שנאמר: „ולא יהיה כנעני עוד בבית ה"³, והנהוג במסחר הוא, שתחלה משקיעים כספים – כדי להרויח לאחר מכן, ככתוב: „יש מפור – ונוסף עוד"⁴.

ב. ההוראה מזה:

אין ליהודי לתור אחרי דברים נעלים דוקא, ועבודתו צריכה להיות רק „לברר" ולהעלות את ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים גשמיים.

ומה מטרת פעולה זו? – „אביו", בשביל אביו שבשמים. „ישראל נמשלו לדבורה⁵: מה דבורה, כל מה שמסגלת אינה מסגלת אלא לבעל-הבית – כך ישראל, כל מה שעושין הוא לאביהם שבשמים". לא עבודה על מנת לקבל פרס, בגשמיות או ברוחניות⁶, כי אם כל העבודה צריכה להיות לאביו שבשמים.

להגיע לידי כך שלא יתערבו בעבודה זו „פניות" כל שהן – אפשר על-ידי עבודה בענינים פשוטים דוקא. בשעה שאדם עוסק בענינים נעלים של הבנה והשגה – עלולות

(7) ספר המאמרים תש"ש ע' 205.
(8) שמות יב, מא. ראה המשך באתי לגני, השי"ת, אות י' ואילך.
(9) בראשית לא, מ.
(10) שו"ע אדה"ז חו"מ הל' נזקי גוף סעיף ד, ובקו"א סק"ב.

(1) אור תורה פ' וישב
(2) משלי י, ה.
(3) זכרי' יד, א.
(4) משלי יא, כד.
(5) ראה דביר פ"א, ו. לקו"ת ראה כת, ד.
(6) תורה אור יא, ב. יה, ב.

נג.

מ'האָט גערעדט מערערע מאָל לאחרונה און בפרט אין דער לעצטער צייט, אַז לויט אַלע סימנים איז אונזער דור דער לעצטער דור פון גלות ובמילא דער ערשטער דור פון גאולה, וואָרום מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע עניני העבודה און מ'שטייט שוין גרייט צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

. . . ע"פ המדובר לעיל (וכמה פעמים), אַז לויט אַלע סימנים האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים, איז מובן פאַרוואָס מ'האַלט שוין באַ דער גאולה.

* * *

ועוד והוא העיקר: די הכרה והודאה ונתינת שבת לה' אויף די נסים וואָס ער טוט, איז נוסף אויף אַן ענין של הכרת טובה – איז דאָס נוגע צו ביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, ווי די גמרא זאָגט¹: „ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח . . אמרה מדת הדין לפני הקב"ה . . חזקי' שעשית לו כל הנסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו²) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

עפ"ז איז מובן בעניננו, אַז פרסומי ניסא פון די נסים וואָס דער אויבערשטער טוט בזמננו – איז נוגע צו ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

דערפון האָט מען אַרויס אַ הוראה עיקרית:

וויבאַלד מ'האַלט שוין נאָך אַלע ענינים, און די גאולה איז נאָך ניט געקומען – איז אַ דבר נכון ביותר צו טאָן אין דעם ענין פון „פרסומי ניסא", צו מפרסם זיין באַ זיך און ביי אַנדערע, ובכל מקום ומקום – די

(1) סנהדרין צד, א.
(2) פרש"י שם.

לקוטי

אפשרות לשלוח את עשו מבאר־שבע לחרן ושיעקב ישאר בבאר־שבע בבית מדרשו של שם ועבר?

אבל יעקב לא הקשה קושיות, והלך לעשות "עבודתו" בעבודת הביוררים בדרך קבלת־עול. ואף שעשה זאת בקבלת־עול – עשה בחיות ושמחה, כאמור: "וישא יעקב רגליו"¹¹. ועל־ידי־כך, לא זו בלבד שלא היתה זאת "ירידה" בשבילו, אלא, אדרבה: מטתו שלימה, עם כל הענינים שלקח משם¹².

וזה המובן "בארץ כנען", מלשון מסחר, שכן הרויח בזה, כי "בירר" את כל הניצוצות אצל לבן ועשו, עד כדי כך שעל־ידי "המשכת המקיף" ש"המשיך" על עשו – השיג את ה"וישקהו"¹³ בכל לבו.

ל"כנען" מובן נוסף: מסחר בגשמיות, שכן התעשר בעשירות מופלגה, במדה רבה יותר מבתחלה.

ד. וזו הוראה לכל יהודי, שעל־ידי ה"וישב בארץ מגורי אביו" או – "בארץ כנען". "יש מפזר ונוסף עוד", על־ידי פיזור וירידה, מרויח פרנסתו ברוחניות ופרנסתו בגשמיות.

עד שמביאים לאחר מכן ל"עד אשר אבוא אל אדוני שעירה"¹⁴. כי עבודת הביוררים בדרך קבלת־עול וחיות, המגיעות עד לפנימיות הנפש, גורמת ביאת משיח הפרטי אצלו – הוא¹⁵, שזו גם הכנה לביאת משיח הכללי – "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"¹⁶.

(משיחת ש"פ וישב, כ' כסלו, תשט"ו ב)

ה. בפרשת וישב מספרת התורה על יוסף הצדיק, שהיה יפה תואר ויפה מראה, והיה

11) בראשית כט, א. ראה ב"ר שם ובפרש"י.
12) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 55.
13) בראשית לג, ד. ב"ר עז, ט. ראה תר"א פ' וישלח כו, א.
14) בראשית לג, יד ושם בפרש"י.
15) ראה אגה"ק ס"ד.
16) עובד' כא.

וישב

שיחות

מסלול בשער¹⁷, ומשום כך "ותשא אשת אדוניו" גו' עד שניתן במאסר, ואף בהיותו שם – אשר הוא עושה ה' מצליח.

לסיפור זה שני חלקים: א) ביחס ליוסף, שהיה יפה תואר ויפה מראה. ב) ביחס לאשת פוטיפר. שני החלקים, ככל עניני התורה, מהוים הוראות נצחיות להתנהגות שלנו בחיי יום־יום.

1. לגבי יוסף נאמר: "יוסף הו' לי בן אחר", וכ"ק אדמו"ר ה"צמח־צדק"¹⁸ מפרש שעבודתו של יוסף היתה לעשות את ה"אחר" ל"בן", כלומר – לעשות בעלי תשובה.

ליוסף היה הכח הדרוש לשם כך שכן הוא עצמו היה "יפה תואר ויפה מראה", הוא היה יפה הן במצוות עשה והן במצוות לא־תעשה (כמוסבר במקומות רבים¹⁹ שענינו של "תואר" הוא מצוות עשה, ושל "מראה" – מצוות לא־תעשה), ולפיכך היה באפשרותו להשפיע גם על אחרים, להפוך מ"אחר" – ל"בן".

וזה הוראה לכל אחד, שהרי כל אחד נדרש לעסוק לא עם עצמו בלבד כי אם גם עם אחרים: עליו לזכור, לשם השפעה על אחרים, את הכלל "קשוט עצמך, ואחר־כך קשוט אחרים"²⁰. עליו להיות "יפה תואר ויפה מראה", ואז יהיה מסוגל להשפיע גם על אחרים.

– אין פירוש הדבר, שיש לאדם להמתין ב"טיפול" באחר עד שיגיע הוא עצמו לשיא השלמות. ודאי שלא זו הכוונה, כי למרות מצבו הוא עליו לעסוק גם עם אחרים ואסור לדחות את הדבר.

אך מצד שני עליו לזכור שהוא חייב לטפל גם בעצמו, לתקן את חסרונותיו הוא, ודבר זה – תיקון החסרונות העצמיים – חשוב לא רק לעצמו כי אם גם לשם האחר.

17) רש"י עה"ת בראשית לט, ו. זח"א קפט, ב.
18) אור התורה ויצא רכ, א.
19) ראה ד"ה ויהי אומן תרכ"ו.
20) ב"מ קו, ב.

שכן כשיש לאדם מגרעות שאינו עושה לתיקונן – חש בהן השני, ואינו יכול, אפוא, להשפיע עליו במדה הדרושה.

יש, אם כן, להכיר את גודל האחריות לתיקון החסרונות העצמיים, שכן כשאין עוסקין בכך גורמים נזק גם לאחרים. יש להשקיע מאמצים גדולים להיות "יפה תואר ויפה מראה" שכן המדובר לא ביחיד כי אם ברבים.

ז. ההוראה מן הספור של אשת פוטיפר היא:

רו"ל מספרים לנו²¹ שאשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה. היא חזתה שיצאו ממנה ילדים ליוסף, אך טעתה שכן לא ממנה יצאו כי אם מבתה.

יש להיווכח מכאן שעשוי להיות דבר שבחיזונית ובפועל הוא היפוכה הגמור של קדושה, אך בפנימיותו הכוונה היא לשם שמים, לשם הוספה ותועלת לקדושה.

אדמו"ר הזקן מסביר בתניא²² כי בשעה שיהודי עומד ומתפלל ובה בשעה בא אליו גוי ומבלבל אותו – צריך הדבר להשפיע עליו, לא רק לא להתחשב בכך, כי אם גם, אדרבה, להתעורר ביתר שאת לתפלה ביתר כוונה ממעמקי הלב.

לכאורה, בלתי מובן: אם המטרה היא לעורר את היהודי לתפלה ביתר כוונה, מדוע מתבטא הדבר בצורה כזו שגוי יפריע לו בתפלתו, תופעה שהיא הפוכה מכך?

אך פירושם של דברים הוא שהגוי עצמו, בפנימיותו ובשרשו (והרי שרש כל דבר הוא בקדושה), יודע וחש שעליו להוסיף קדושה, אבל מאחר שהדבר עובר בעולמנו באמצעות גוי שהיא היפוכה של קדושה, מתבטא הוא בצורה הפוכה. אך הכוונה הפנימיות היא לסייע ולהוסיף לקדושה.

כפי שאומר המגיד ממעזריטש נ"ע, שכל

הענין של רדיפת לבן אחרי יעקב לא בא אלא משום שהיה צורך בתוספת אותיות בתורה, ולפיכך רדף לבן אחרי יעקב, והרי הסיפור נכתב בתורה, כך ש"י" כן נוספה פרשה בתורה.

וזה הוראה ביחס לכל ההעלמות וההסתרים לעבודת הוי', האמת היא, כפי שהענין הוא בפנימיותו ובשרשו, שלא זו בלבד שאינו מנגד לקדושה, כי אם, אדרבה, מסייע לקדושה, אלא שמאחר שהדבר עובר דרך "צנור" כזה – מתבטא הוא בפירוש הפוך, אבל בפנימיות יש כאן סיוע ותוספת לקדושה.

וכשהאדם לא יטעה באותה טעות של הגוי, כי אם ידע ש"אין רע יורד מלמעלה"²³, ואין קיימים כלל העלמות והסתרים, כי הענינים הם סיוע לקדושה – הרי לא זו בלבד שההעלם לא יגרום רפיון, אלא, אדרבה, הדבר יוסיף כח וחיווק.

– כאשר יחוש בעובדה זו ויחליט כך החלטה איתנה באמת, ומול האמת בטל הכל, יתבטלו כל ההעלמות וההסתרים, המניעות והעיכובים, משום שמתוך כך שהוא יודע את האמת שיש בכל דבר ניצוץ אלוקי והכל מהוה סיוע לקדושה – משפיע הוא גם על הגוף המעלים לעורר בו ולגלות את הניצוץ שלו, וממילא נראית גם כאן, באופן גלוי, הכוונה האמתית, להביא תוספת בקדושה.

ח. זו ההוראה ממאמר רו"ל, "אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה":

כשקיים העלם והסתר ישנן שתי דרכים כלפיהן. דרך אחת היא – להלחם בדבר המעלים, כלומר, לראותו כהעלם והסתר באמת, ולעמול בכל הכחות לשם מלחמה בו. הדרך השניה (שהיא נעימה יותר) היא – הידיעה שבפנימיותו מהוה הדבר סיוע לקדושה, וכשהדבר נקבע כך – מתעורר הוא ומתגלה, והוא בא לידי התגלות, כך שבאמצעות הדבר המעלים עצמו באה תוספת אור וקדושה.

(משיחות י"ט כסלו, תשח"ו)

(23) ראה ב"ר פנ"א, ג.

הראשונה (ה'תקנ"ט–ה'תנש"א), שמספר קצ"ב הוא (א) אותיות "קבץ", שמרמזו שכבר נסתיימה¹⁰ העבודה דומן הגלות בקיבוץ ואסיפת הניצוצות (שבשביל זה הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות) שבכל העולם כולו (עם כל פרטי השינויים שבהם – קבץ שנה, מלשון שינוי, שכוללת כל השינויים האפשריים¹¹), וגם (ב) "קצב" – מלשון קצבה והפסק, ו"קצב שנה", קצבת זמן, היינו, שכבר נפסק ונקצב ונסתיים הזמן (וכל עניני העבודה שפעלו בזמן זה) דהפצת המעיינות חוצה שהתחיל ב"ט כסלו לפני קצ"ב שנה, ומוכנים כבר לקיום ההבטחה שכשיפוצו מעינותיך חוצה אתי מר דא מלכא משיחא.

וזהו א' הטעמים להדפסת ספר התניא (תושב"כ¹² דתורת חסידות חב"ד) בהוצאה חדשה (ובפורמט גדול) וחלוקתו לכאו"א מהאנשים והנשים והטף בקשר ובשייכות ל"חג הגאולה י"ט כסלו קצב שנה"¹³ – כדי להדגיש בפועל ובגלוי לעיני בשר שלימות העבודה דיפוצו מעינותיך חוצה במשך קצב שנה, סוף זמן הגלות, "קץ" הימים" ("קץ דשמאלא", סוף הגלות), ותיכף ומיד באים ל"קץ הימין" (קץ הגאולה).

(משיחות ש"פ וישב, כ"א כסלו תנש"א)

(10) "קבץ" – לשון עבר, ולא "קובץ" (בתוספת וא"ו) בלשון הוה (שיכול להמשך עוד ו' חדשים).

(11) עבוה"ק ח"ד פי"ט. אוה"ת מקץ שלה, סע"ב. ועוד.

(12) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא ואילך. וש"נ.

(13) כפי שנדפס ע"ג השער דספר התניא.

(14) ראה זח"א נד, סע"א. ר"פ מקץ. איכ"ר פ"ב, ו – הובא ונת' באוה"ת ר"פ מקץ.

(21) ראה רש"י בראשית לט, א.

(22) אגה"ק סכ"ה.

הוספה

בשורת הגאולה

ח.

«אלה תולדות יעקב יוסף»¹ – רומז על ההוספה בהתגלות והפצת תורת חסידות חב"ד ע"י רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו של רבינו הזקן, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו, שאצלו היתה הדגשה מיוחדת בהענין ד'יוסף ה' לי בן אחר»², לעשות מ"אחר" «בן»³, ובהדגשה יתירה בכואו לחצי כדור התחנות (ע"ד ובדוגמת ירידת יוסף למצרים), שע"ז נעשה הגילוי דתורת החסידות (ביחד עם הפצת התורה והיהדות) בכל העולם כולו, גם בתחנות שאין תחנות למטה ממנו.

ובזה ניתוסף עוד יותר באופן ד'פרצת עליך פרץ»⁴ – במשך הארבעים שנה שבהם «קאי איניש אדעתי דרבי»⁵, באופן ד'לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע»⁶ – שהפצת המעיינות חוצה נעשית באופן ד'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה»⁷, עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל, פריצת כל הגדרים, שלכן, מוכנים כבר לביאת משיח צדקנו, «פרץ זה משיח, שנאמר»⁸ עלה הפורץ לפניהם»⁹.

* * *

בי"ט כסלו דשנה זו מלאו קצ"ב שנה להגאולה די"ט כסלו בפעם

- 1) וישב לו, ב.
- 2) ויצא לו, כד.
- 3) ראה אוה"ת עה"פ.
- 4) וישב לה, כט.
- 5) ע"ז ה, רע"ב.
- 6) תבוא כט, ג.
- 7) ויצא כח, יד.
- 8) מיכה ב, יג.

9) אגדת בראשית ספס"ג. וראה גם ב"ר ספפ"ה (ובפרש"י): «זה רבה על כל הפריצים ממך יעמוד (משיח שנאמר בו) עלה הפורץ לפניהם».

חנוכה

לפיכך השתדלו כל כך חכמי ישראל והשקיעו מאמצים גדולים בחנוך בני ובנות ישראל שיהיה על טהרת הקדש.

הם נאבקו על כל פרט, ואפילו פרטים שנראו לא חשובים במיוחד לא ויתרו ונאבקו עליהם. לפי שידעו ששנות החנוך חשובות לנער או לנערה לכל חייהם. הם ידעו שיש לתת להם תוקף וכלי נשק לשם הדיפת כל המלחמות שיבואו עליהם באורח חייהם.

האדם דומה לעץ. «כי האדם עץ השדה»²⁸. כשנעשה חריץ באילן שכבר גדל די צרכו – הרי החריץ הוא רק בו במקום, ונוסף לכך אינו גורם כל נזק, ואילו כשנעשה חריץ בגרעין העומד להינטע – עלול להיות שבגלל חריץ אחד יצמח עץ שהוא כולו פגום.

יא. כך הדבר גם בענין החינוך. אדם באמצע שנותיו, שכבר עבר את מחצית דרכו בעולמו, הסבור שהוא מוכרח להכנס לפשרות – פוגע בו הדבר לשנים אלו בלבד. ארבעים שנה חי ללא פשרות, וכשנכשל, איפוא, ועושה פשרה שנה אחת – נותנת לו ארבעים השנים שמאחוריו את הכוח לשכוח מיד את הפשרה ולהתקשר ליהדות שלמה.

אבל כשמדובר בדור צעיר, שאותו רוצים לחנך לפשרות, ניטלת ממנו החמימות והקנאות ליהדות לכל החיים. נוסף על החריץ והפגם הנעשה בנשמה בעת שחרות – עלול גם להיות שלאחר מכן יגדל יהודי פגום ובעל מום.

יב. נכון, אמנם, ש'אף-על-פי שחטא – ישראל הוא»²⁹, אך יש גם כזה שעליו אומרת הגמרא במסכת סנהדרין: «עכור אתה בעולם

ט. בקשר לחנוכה אנו מוצאים שני ענינים מנוגדים:

א) נאמר בספרים²⁴ שהשם «חנוכה» הוא מלשון – חינוך, כך יש גם להבין בפשטות את ביטוי «חנוכת המזבח» ו'חנוכת בית המקדש' – כהתחלה של ביצוע עבודת הקב"ה (בבית המקדש בכלל, במזבח ובמנורה בפרט) מחדש, ענין של חינוך.

ב) נס חנוכה היה זה שנמצא פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול²⁵. למרות שלפי ההלכה היתה אפשרות להדליק את המנורה גם בשמנים טמאים, משום «שטומאה – דחוייה (או: הותרה) בצבור»²⁶ – הרי, כדי להראות חבתן של ישראל, עשה הקב"ה נס לאפשר לא רק התחלה של קיום מצוה, כי אם קיום המצוה בתכלית ההידור, ללא כל היתרים ואף לא מבוססים, היתרים שעל-פי שלחן-ערוך.

נראית, איפוא, מכאן הוראה כי בכל הנוגע לענין של קדושה – יש לעשותו מיד בתחלתו עם ראשית החינוך, בתכלית השלמות ובתכלית ההידור.

י. הוא הדבר ביחס לחינוך הבנים והבנות: עם שחר ילדותם יש להעניק להם יהדות שלמה, ללא כל פשרות וללא כל היתרים.

הבטחת «גם כי יזקין לא יסור ממנה»²⁷ אינה מושגת ע"י הסתמכות על כך שכאשר יתבגר הילד ויצא לשוק יספרו לו אז שעליו להלחם, יסבירו לו שאין לו להתרשם מכל מונע ומעכב ושצריכה להיות לו מסירת נפש. אם רוצים ש'כי יזקין' יעמוד בנסיונות – יש להתחיל אתו עוד בהיותו «נער».

24) ראה מהרש"א שבת כא, ב.

25) שבת כא, ב.

26) פסחים פ, א.

27) משלי כב, ו.

28) דברים כ, יט. וראה תענית ז, א.

29) סנהדרין מד, א.

רוצים לשכנע אותנו שאין זה אלא פרט קטן, משום שזה כ"ערכתא דמסאני" 34 בשעת גזירת השמד, וזה חוט השערה בו תלוי הדבר אם בהמשך הזמן ישאר הוא יהודי.

יד. הוכחה נוספת למדת חשיבותו של "חוט השערה" ניתן למצוא בכך שכל הצרה שבאה, החלה – כהגדרתם של רז"ל 35 – "כל המחניף לחברו" או לפי הגירסא השניה: "כל המחניף לרשע" [גירסא אחת מופיעה בגמרא והאחרת ב"עין יעקב"], "לסוף נופל בידו".

בשנים האחרונות נוכחו לדעת שכל אלו שצעדו לפני שנים לקראת פשרות וסברו שע"כ כך יצליחו לכבוש את הדור הצעיר (מתוך מחשבה שאלו הנמצאים בצד החרדי יישארו ממילא שלמים) – הרי, כפי שמתברר באופן מוחשי, לא זו בלבד שהפסידו את הנוער אותו רצו להוליך בדרך הפשרות, אלא אף הכניסו רפיון בנוער שהיה תחת השפעתם וראו עצמם חרדים לגמרי.

ואילו אלו שצעדו, לפני עשר, חמש-עשרה ועשרים שנה, לפי השיטה שאסור לוותר בשום פרט ובמיוחד בחינוך – אלה הצליחו.

טו. תוספת כוח לחינוך הכשר נותנים כל אלה העוסקים בחינוך הנוער בגופם ובנשמתם, וכל אלה התומכים אותו בכספם.

אפילו כשמגיעים אל כזה ואומרים לו: שים נא לב! מדוע הנך עומד על דעתך לתת את הכסף לישיבה שתגדל בטלנים, אנשים שאין להם כל מגע עם הויות העולם הזה, פלוני יגדל זקן, פלוני – בבגד ארוך ואתה תהיה הגורם לגידול אנשים שבשעה שיצאו לאויר העולם לא ידעו איך להסתדר.

– למרות זאת יש לו התוקף לא להתרשם מכך, כי אם, אדרבה, ללמוד מכאן הוראה שמאחר שמפעילים עליו לחץ במדה כה גדולה – הרי זו הוכחה שדווקא כאן טמונה הצלת עם

הזה" 30, אם כי למרבה המזל הובטח לו העולם הבא. ברם, אנו זקוקים לדור יהודי צעיר בעולם הזה, דור של יהודים בריאים, יהודים חיים, ברוחניות, ומשום כך גם בריאים וחיים בגשמיות, כך שיהיו מסוגלים לכבוש את העולם הזה לא רק לעצמם, שחלקם בעולם יהיה מקדש לה, כי אם גם לדור האמצעי והקשיש.

יג. ישנם פרטים שממבט ראשון הם נראים כאילו אינם חשובים כליכך ושהם רק כחוט השערה,

אבל יתכן, הרי, שחוט השערה זה הוא זה שעליו אומרת הגמרא 31 שממנו נובע כל היצר הרע, ש"רשעים – נדמה להם כחוט השערה". כיצד בא יהודי לידי כך שיהיה רשע, רחמנא ליצלן? יהודי רוצה הרי לקיים את רצונו של הקב"ה, ואיך זה יבוא לידי עשיית דברים נגד הקב"ה עד כדי שייקרא רשע?

– הדבר נובע מכך ש"נדמה להם כחוט השערה". נדמה לו לאדם שדבר זה הוא ענין קטל, ואמנם לפעמים כך הדבר, אבל במעמדו ומצבו עלול ענין קטן זה להכריע אותו או שיהיה צדיק וייכתב וייחתם לחיי עולם 32, או, רחמנא ליצלן, רשע שעליו אומר הכתוב: לדראון עולם 33, ובגלל מה? – בגלל חוט השערה.

אם אין לו תוקף ושכל במדה מספיקה כדי להבחין אם זה הפרט שבו תלויה מהותו – הרי בזמננו בו האמת הולכת ומתבהרת – ישנה הבחנה מן הצד שכנגד:

כשרואים שהצד שכנגד מתיצב בתוקף כזה, ומוכן להפסיד כספים במיליונים, להפסיד כמה וכמה מאנשיו, להפסיד תמיכה מכל הצדדים, ובלבד שלא לוותר בפרט קטן, דבר שאינו מובן לגמרי בשכל – יש בכך הבחנה והוראה לדידנו שאסור לוותר אפילו בפרט זה שלגביו

30) ראה שם מג, ב.

31) סוכה נב, א.

32) ר"ה טז, ב.

33) דניאל יב, ב.

שניתנה בחנוכה, כאשר לא רצו אפילו באותן "הקלות" שעל-פי השלחן-ערוך. ואמרו: אנו רוצים בנס, לפי שרצוננו במקדש טהור, מנורה טהורה ושמן טהור ולכן יהיה גם האור במדה כזו.

– הרי כשם שאז עזר הקב"ה ותוך זמן קצר היה "נתת" של כל הדרגות "ביד עוסקי תורתך" וחינכו את בית המקדש בנורות כאלו המאירים אותנו עד היום עד שאף "משתשקע החמה", כשברחוב הולך החשך וגדל, יש אור בבתים היהודיים ו"מוסיף והולך", בכל לילה הולך האור וגובר.

כמו שעשה נסים לאבותינו בימים ההם כך בזמן הזה אנו רשאים להיות בטוחים שבמהרה בימינו נוכח שירד מקדש טהור הבנוי מלמעלה – יש רק להכין כאן מקום להצבתו – וילדי ישראל, ויהודים מן הדור האמצעי ומן הדור הקשיש יאירו את בית המקדש ואת העולם שמסביב, לא רק בנר מצוה כי אם גם בנר טהור בתכלית וקדוש בתכלית, דבר ש"ימשיך" את שכינתו יתברך בתחתונים ממש שהעולם הזה שהיה עד עתה חומרי, או, לפחות, גשמי, יהיה בית מקדש לשכינתו יתברך.

(משיחת ליל נר ג' דחנוכה, תשי"ד)

ישראל, ולכן – לא זו בלבד שאינו מצמצם עבודתו למען החינוך הכשר בנשמתו או בגופו או בממונו, או בשלשתם, כי אם, אדרבה, מכאן ולהבא עושה הוא בתוקף גדול יותר.

דבר זה מעניק תוקף לדור הצעיר עצמו. כשהם נשאלים: חבריכם מקבלים אף הם חינוך יהודי, אבל ללא קנאות וללא דקדוקים, ומדוע, איפוא, צריכים אתם להיות מן המהדרים?

– מראים הם: הרי סוחר הסוכר כמותנו, הרי גביר שהוא אתנו, הרי רב התומך בנו, איש או אשה קשישים המעודדים אותנו – וכל זה מעניק תוקף לעבור את כל הנסיונות שיש להם בד' אמותיהם.

ו"היישר כח" מגיע לאלו הלומדים עם התלמידים ואינם מתרשמים מן הנסיונות וממשיכים בדרך זו של חינוך, וכן לעסקני החינוך שאינם חוסכים מנשמתם, מגופם וממונם, ונותנים כפי אפשרותם, ובהמשך הזמן יתנו ודאי יותר מכפי יכלתם, ובלבד להחזיק את החינוך על טהרת הקדש ביראת שמים טהורה.

טז. כשמתיצבים בדרך של "חנוך לנער על-פי דרכו" ללא כל פשרות, כפי ההוראה

לזכות

כ"ק אדווננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדווננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

34) סנהדרין עד, ב.

35) סוטה מא, ב.